

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 centims cada numero per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

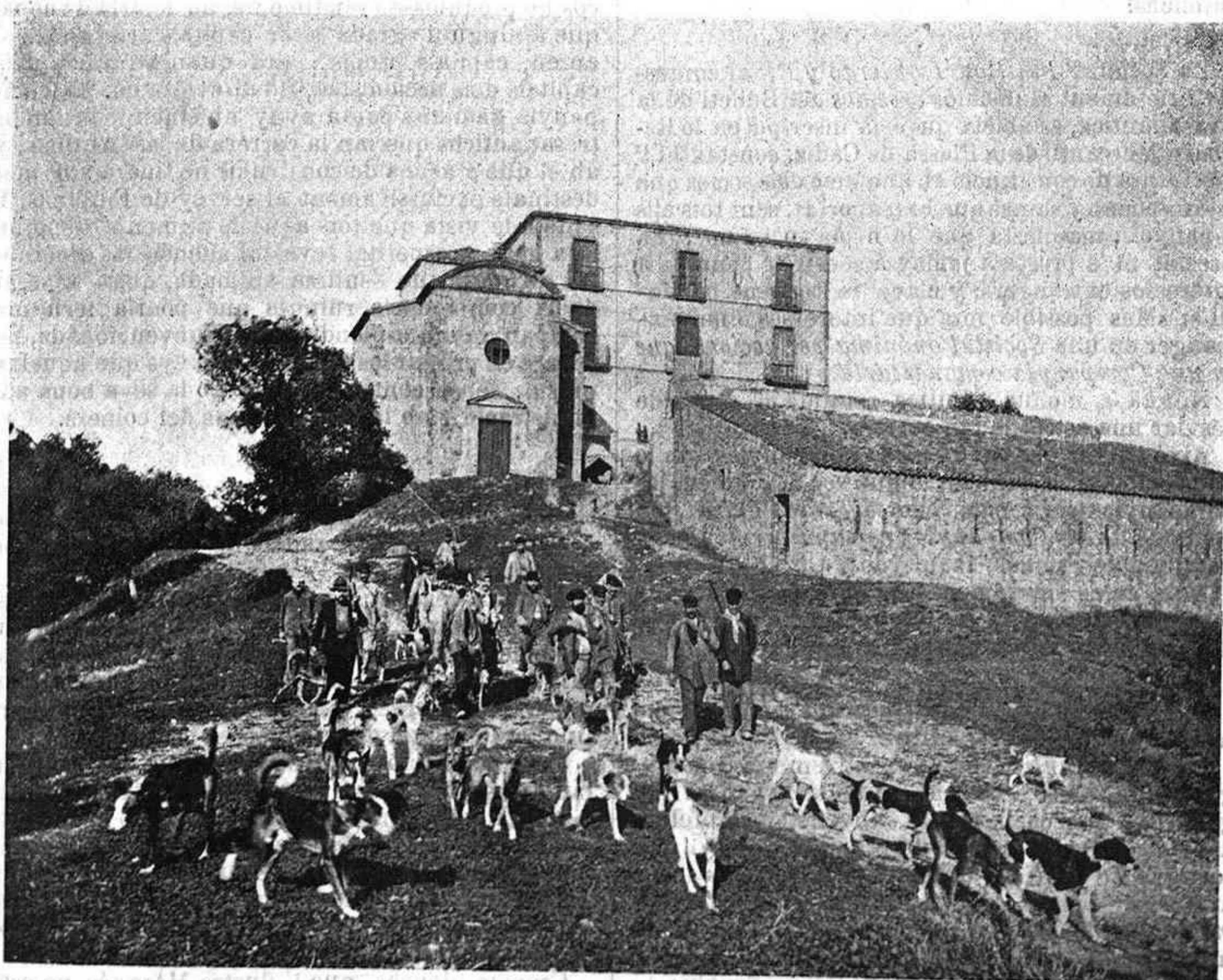
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIO

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 8 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

CATALUNYA PINTORESCA.—ALREDEDORS DE TARRASSA.

La Colla de cassadors surtint de l' Ubach.

CRONICA

Aixís com hi ha una *Congregació del Índice* per las obras de text, no estich lluny de creure que antes de poch se 'n crearà una altra pels vapors trasatlàntichs qu' estigan en condicions de fer la competència als del beato Claudio, Marqués de las Cinquillas.

Me fundo per parlar aixís ab un *suelto* sense gota de malícia que ha vist la llum en la *Revista de Navegación y Comercio* de Madrid, *Boletín* (tixin-se be en això) de la *Compañía Trasatlántica*. L' indicat *suelto* diu aixís copiat literalment:

«El vapor *Manila*.—Se han hecho las pruebas del vapor *Manila*, de 8,700 toneladas de desplazamiento, construido en Witeineh para la carrera mensual de Glasgow, Liverpool, Cádiz y Barcelona á Manila, que están estableciendo los señores Pinillos, Izquierdo y compañía, de Cádiz. Ya tienen otros dos vapores, el *Cádiz* y el *Barcelona*, y según se dice, con uno más podrán asegurar el viaje mensual que se proponen.

«Aunque en apariencia estos buques son españoles, creemos que la mayor parte, si no todo el capital, sea inglés.»

Qui sàpiga llegir l' últim párrafo que transcribim en lletra bastardilla, veurà que molt bé podria traduir-se de la següent manera:

«Ab capital inglés, es á dir ab *fondos protestants* s' està organisant una nova flota qu' en la línia de Filipinas, com ja passa ab la de las Antillas, vindrà a fer la competència als barcos de la *Trasatlántica*, colocats baix l' amparo del Estat espanyol y de la *Compañía de Jesús*.»

¡Llástima de Inquisició que no existeixi avuy, per aplicar lo cástich del foch als barcos heretjes, que venen á rompre las oracions als barcos catòlics!

La *Societat Pinillos, Izquierdo y C.^a* al contestar briosamente al insidiós *creemos* del *Bulletí* de la *Trasatlántica*, estableix qu' està inscripta en lo *Registro Mercantil* de la *Plassa de Cádiz*, constanhi l' escriptura de constitució ab anotació dels socios que la componen y sumas que han aportat, sent tots ells espanyols; manifesta que la firma social no s' ha prestat ni 's prestarà jamay á servir de pantalla á interessos extrangers; y clava la següent banderilla: «Mes possible fora que interessés diner extranger en una *Societat anónima per accions*, que en una *Compañía comanditaria*.»

Ni tota la mónita jesuítica reunida es capàs de desviar una estocada tan certera.

Aixó vol dir que no totas las *Compañías* son lo que semblan, ni semblan lo que son.... s' enten, las *Compañías per accions* com la *Trasatlántica*, tan disintas de las *Compañías comanditarias* com la gaditana de Pinillos, Izquierdo y C.^a.

Aquesta es enterament espanyola; l' altra completament jesuítica, y ja tothom sab de sobras que 'ls jesuítas no tenen patria.

Y á pesar de tot, ja que l' ocasió s' ho porta, fem una peita comparació entre l' una y l' altra.

La *Trasatlántica* ha disfrutat sempre, com ningú ignora, de la protecció del Estat espanyol. Lo govern li concedeix fortas subvencions á pretext del transport del correu y pel servey oficial. Per cert que la *Justicia* de Madrid li treya no fa molts dias los drapets al sol apropòsit del gran patriotisme de que ha fet gala ab motiu del transport de tropas á Cuba. Segons los comptes de la *Justicia* resulta que 'l patriòtich marquès deuria cobrar 47 pessetas 50 céntims per cada soldat ab mes un 50

per cent per interés y quebranto de aqueixas pessetas ó siga en conjunt pessetas 71'25 per barba, y com siga que 'n percibeix 160, entafurant 1,500 homes en barcos ahont legalment sols se n' hi podrian embarcar 800, resulta que fins ara s' ha embutxacat un momio de 5.668,750 missas.

La *Compañía Pinillos, Izquierdo y C.^a* en cambi no cobra la mes mínima subvenció de ningú: treballa pel séu compte sense ser gravosa al Estat en res ni per res. Quan l' administració de Correus li confia la correspondència, la transporta gratuïtament; y al oferirse ocasió de transportar tropas á Cuba brinda 'ls séus barcos en condicions mes ventajosas que la *Trasatlántica*, sense que las sévas ofertas hajan sigut aceptadas.

Es á dir, baix lo punt de vista de la conveniència pública, mentres la *Compañía Trasatlántica* es extremadament gravosa al erari nacional, la *Gaditana de Pinillos, Izquierdo y C.^a* presta magnífichs serveys al comerç, y esta en disposició de prestarlos al Estat, sense obtenir ni pretendre la més mínima subvenció.

Pero la qüestió presenta encare un altre aspecte no menos interessant.

La *Trasatlántica* té completament fastidiats als séus accionistas, ja que á pesar dels quantiosos ingressos que lògicament pensant ha de obtenir, se passen anys enters sense repartir entre ells lo més insignificant dividendo. En aquest punt, encare que 'ls tenedors de accions pleguin las mans y aixequin sos piadosos ulls al cel, no veuen baixar una pesseta.

Suposo, en cambi, que la *Compañía Pinillos, Izquierdo y C.^a* tindrà millor fortuna, ó a lo menos aixís no fá pensar lo progressiu desarrollo que vá adquirint de día en día. Si 'ls séus barcos no produhissen rendiments, no 'n faria de nous, que á ningú li agrada tirar capitals al aygua.... s' enten, capitals propis.... ara quan se tracta dels capitals dels accionistas, no diré que no. La *companyía gaditana* conta avuy ab cinch magnífichs trasatlàntichs que fan la carrera de las Antillas, y ab el que s' acaba de construhir ne tindrà tres mes destinats exclusivament al servey de Filipinas. Y salta á la vista que tots aquests augments denotan una gran prosperitat revelant además las esperansas de que ha de sentirse animada, quan á pesar de la competència ruïnosa que podria ferli una *companyía* tan esplendidament subvencionada, no repara en prestar los mateixos serveys que aqueixa presta, sense contar més que ab la séva bona administració y ab las preferencias del comerç.

De totas maneras no deixa de sorprendre l' especie de neguit que s' apodera del beato marquès de las Cinquillas cada vegada que un nou barco se presenta á disputarli 'l favor del públich.

Aquesta vegada, com si no li capigués dintre del cos, l' ha deixat traspuar per las columnas del séu periòdich: *Revista de Navegación y Comercio*, llansant sobre 'l séu rival, sense encomenarse á Deu ni al Sant Pare, l' especie de que la major part sino tot lo capital de que disposa es inglés.

Ja s' ha vist ab quina claretat y en quina forma tan categòrica li han respost los aludits, als quals de mes á mes han vingut á fer coro 'ls maquinistas navals, declarant que mentres los barcos dels Srs. Pinillos, Izquierdo y C.^a sostenen pel servey un personal enterament espanyol, los de la *Trasatlántica* están farsits de gent extrangera de totas las nacions.

Creym, donchs, que l' ilustre Marqués no està en lo cas de resignarse ab una derrota tan poch

Per qüestió d' economías—s' están fent las cessantías.—«Tu, alcalde, fesne sovint—que jo las aniré omplint.»

ayrosa, per lo qual, no faria mal arribantse á Roma, en demanda de una protecció espiritual, que 'l tregui de apuros de una vegada.

Un edicte de qualsevol Congregació (y si no existeix, res costará de crearla, y si costa alguna cosa, 's pagarà religiosament) podria dictar una disposició del següent tenor:

«Quaranta días de indulgencia á tot passatjer que s' embarqui en los vapors de la *Trasatlántica*. Pero al que s' atreveixi á embarcarse en los de *Pinillos, Izquierdo y C.^a*, ó de qualsevol altra companyia rival de la protegida pel govern espanyol y per Roma, es á dir per l' Estat y l' Iglesia, pena d' excomunió major.»

P. DEL O.

UN CONSELL

A UNA COQUETA.

Son tants los que necessitas
que sols un te 'n vull donar

per ser mes indispensable
com prezís y essenciai;
y es que veyent que segueixes
ab ton luxo y vanitat
y ab l' orgull que 't fa ser noble,
segons dius per totes parts,
desitjo—y t' ho dich de veras—
que per ser noya com cal,
compris sols una gabieta
á la Rambla ó als Encants,
y á dins hi tanquis, hermosa,
los pardals que tens al cap.

CHELÍN.

ENTRE MUNICIPALS

- Oye, Llorens, ¿ya sabes lo qu' está passant en el matadero?
- ¿De porchs?
- El otro, el de animals decenta.
- Noy, com que de carn no 'n tasto, no m' hi

enfundo gayre en las cosas dels mataderos. Pogués menjar forsa costellas, potsèr encare m' hi amohinaría.

—Pues haces mal. Cuando las barbas de ton vehi veas pelar....

—Pero ¿qué tenèn que veure los vehins y las barbas ab lo que passí al matadero, y sobre tot, ab mí?

—¡Ay Llorens! Dios te mantingui la ignocencia.... Vives mucho á la babal-lá. Lo que allí sucede es un mirall, en el cual tots los guardias pundoñosos debemos mirarnos.

—Gutierras, ja m' estás acabant la poca paciència que 'm queda.... ¿Vols ferme 'l favor de parlar clar d' una vegada?

—¡A eso vaig, hombre, á eso vaig! Pues lo que pasa en el matadero es que el achuntament examina de cap á peus á los matarifes que allí trabajan, y al que no sirve, lo possa de patitas al carrer.

—Bueno ¿y qué n' hem de fer nosaltres d' aixó?

—¿Qué n' hemos d' hacer? El mejor día, así como avuy se les ha ocurrido examinar á los matarifes, tienen el capricho d' examinar als individuos de nuestro cuerpo.... y aquí va á haber una escombrada que hará fredat.

—¡Ah! Aixó ja son figas d' un altre cove. ¿Vols dir que aixó pot arribar á succehir?

—Como si lo estigués viendo. Cuando una corporación agafa un vici, no lo deja hasta que ha marechat á todo el mundo. Eso de los exámenes se cheneralizará.

—En aquest cas, si avuy per demá 'ns toca á nosaltres, no 'ns quedarà més remey que aguantar l' exámen.... y amunt.

—Aquí está el busllis. Si eso llega ¿ya estás preparat tú?

—¿Preparat á qué?

—A contestar á las preguntas que pueden dirichirte los examinadores.

—¿Que vols dir que serán molt dificultosas?

—Hombre, segun los casos.... y segun las ganas que tengan d' aprobarnos ó no. Ya verás; supón que ahora un rechidor está examinándote: él pregunta y tú contestas....

—¿Haig de contestar ab modos ó qué?

—Naturalment: con toda la poca ó mucha crianza que tengas. A ver.... Recuerda que l' examinador es un señor del achuntament.... Llorens, diga usted, ¿qué es un guardia municipal?

—Un home pagat per la casa gran, vestit per en Beleta y ridiculizat pèls periódichs satirichs.

—¿Quina es la missió del guardia?

—Cobrar.

—¿Y ninguna més?

—N' hi ha d' altras, pero aquestas son purament secundarias. Per exemple: en épocas d' elecciones, votar tots los cops que convingui; en temps de pau, estar de centinella á las portaladas dels regidors; saber saludar ab urbanitat quan passa l' arcalde ó una persona de *cotoduria*....

—Muy bien. ¿Qué ha de hacer un guardia cuando en la calle hay barallas?

—Si la cosa es de poca importancia, no ficars'hi,

CROQUIS MODERNISTAS (per J. NONELL.)

POBRES

—¿Son las tres y no més hem fet un duro?.... Vaja; aquest ofici cada día va mes per terra.

UNA VISITA

—Veus, aquest senyor, encara que no té fills, es aixó que 'n diuhen un *pare de familia*.

cabalment per la poca importancia; si es un assumpto de compromís, per mor del compromís, procurar escorre 'l bulto.

—¿Es decir que un guardia prudent no debe meterse may en res?

—Ni mes ni menos. Nostra consigna ha de ser aquesta: D' un municipal ben conservat, n' hi ha per anys.

—¿Qué actitud debe pendre tocante als tranvías?

—Pujarhi d' arrós cada vegada que á n' ell li convingui, porque sempre es mes descansat anar á caball que á peu.

—¿Y en cas de choque entre un tranvia y un coche de la Catalana, qué ha de hacer?

—Girar quá, desapareixer del lloch del siniestro y deixar que 'ls interfectos se las arreglin com puquin.

—¿Cuáles son los sitios que un buen guardia prefereix para estar de punt.

—Los teatros y 'ls alrededores de las taulas de refrescos. En los uns sempre 's veu algo; en los altres devegadas se beu alguna cosa.

—¿Qué estación es la mejor para un municipal?

—Totas son bonas. Al hivern no 's mou del sol; al istiu se la busca per la sombra....

—¿Debe vichilar que no rieguen las plantas dels balcones, ni espolsen alfombras ni tiren porquerías al carrer?

—Lo que ha de procurar es que no l' atrapin á n' ell á sota; que per lo demás.... qui tingui malsde cap que se 'ls passi.

—¿Ha d' empaytar á los ladrones?

—Si no corren molt....

—¿Ha de reconvenir á los carreteros?

—Si la reconvenció no ha d' acabar á cops de tralla....

—¿Resúmen del evangeli del guardia?

—Esperar la paga cada mes y embrassar l' acesa cada dia.

—Llorens, si eso del exámen arriba tambien para nosotros, estáte tranquil y no tengas por de nada: te aprobarán con nota de sobresaliente....

—¿Vols dir?

—Ya hi puedes puchar de peus.

A. MARCH.

¡MISERIA!...

Ja fa sis senmanas que no 'm veig un quarto, sis senmanas justas que calent no tasto y ni bech, ni fumo, ni corro, ni canto, y ni rich, ni ploro.... solament badallo.

Si 'l temps aquest dura no vull mes pensarho; me'n vaig cap al Parque y 'm cabusso al lago per veure d' eix modo si ab ma vida acabo.

CROQUIS MODERNISTAS (per J. NONELL.)

BETAS-Y-FILS RETIRAT

—Que diguin lo que vulguin; 'm sembla que 'l treballar aixís encara ha de ser bó pel cos.

BALL DE PATACO

—¿Que no ballas, Petita?
—Tú si que ballarás aviat si 'l Xato s' adona de que 't plantas aquí al davant.

ALREDEDORS DE TARRASSA

¡Miseria!... ¡Miseria!...
 ¡Jesús quin mal trago!...
 De dia, no menjo;
 de nit, may atrapo
 cap lloch a propòsit
 per dormirhi un rato
 y això que bé 'l busco;
 be 'l busco ¡macatxo!
 pero res, sols trobo
 algun *sotabanco* (1).

La gent me desprecia,
 de tothom soch *blanco*,
 los menuts al vèurem
 exclaman... ¡eh!... ¡el pa-
 y fugen depressa [pu!...
 com si fos un raro
 exemplar de bestia
 qu' als petits espanto.

¡Per ma mala estrella
 quins apuros passo!...
 pero res... lo ditxo
 que jo no 'm retracto,
 si dintre pochs días
 no puch arreglarho
 ó bé 'm pego un tiro
 ó bé 'm tiro al lago.
 ó 'm penjo d' un arbre...
 ó no faig el bago.

AMADEO.

DESPRÉS DEL ARRÓS
 La broma es lo millor digestiu.

VIDRES TRENCATS

Una pregunta al senyor bisbe:—¿Per quántas portas pot entrarse á casa seva?

¿Per varias? Donchs li aconsello, don Jaume, qu' entri per qualsevolga, menos per la de davant de santa Lluçia.

¿No té mes porta que aquesta? Pues permetim que li digui que no comprench la seva apatia... ó que sospiti que vosté no surt de casa sino en cotxe.

¿Ja s' ha fixat en lo lamentable estat de la tribuna que hi ha sobre la porta?

No 's pensi que al dirli aixó tingui ganas de riure. Ja sé que fá alguns días va succehir no se qué al peu del seu palau, y que la primera conseqüència d' alló va ser la ruptura dels vidres de la seva tribuna.

La meva intenció es un' altra. Jo passo ab molta freqüència pel carrer del Bisbe y, francament, al trobarme davant de la porta de casa seva, tremolo.

Tingui vosté la episcopal bondat de dirigir á l' aludida tribuna una mirada compassiva, y 's convencerá de que al tremolar ho faig ab moltíssima rahó.

Los vidres son trencats, pero 'ls trossos erissats de capritxosas punxas, s' aguantan encare á las vidrieras, fins lo dia que cayguin y badin lo cap del infelís que 's trobi á sota. La trepidació que produheix una salva d' artilleria, una mica de vent, un tró, qualsevol circumstancia es suficient pera produhir la desgracia que tinch l' honor d' anunciarli.

¿No li sembla, senyor bisbe, que aixó hauria d' evitarse ara que s' hi es á temps, sense esperar á que 'l seu carrer se taqui de sanch ignocenta?

Sant Antoni ho diu:—Aparta l' ocasió y t' apartarás del pecat.

Inútil, senyor bisbe; tregui 'ls vidres trencats y 'ns lliurarà dels mals-tantos.

(1) Lo sota d' un banch.

Jo ja sé que aixó d' ostentar una tribuna ab las vidrieras esmicoladas, vesteix una pila y dóna importancia al propietari. Una *pedregada* d' aquest género no es cosa que s' organisi cada dia, y la gent, al veure un balcó ab los vidres trencats, forsosament ha de dirse:—¡Carambal Aquí hi deu viure *algú*. ¡Hasta han vingut á tirarhi pedras!

Pero, vamos, siguém enrahonats; aquest gustasso ja se l' ha donat prou días. Prescindeixi de coqueterias perillosas pels transeunts, y encare que sigui ab tant pesar com quan ens treyém un adorno que sabém que 'ns va bé, tregui 'ls vidres de la seva tribuna y fássin 'hi posar de nous.

¿Qué 'm replicará vosté? ¿Que l' assumpto está *sub judice*?

Donchs digui al ju'je qu' enllesteixi la cosa, perque fora en veritat ben trist que pél ditxós *sub judice* algun ignocent ne surtís ab la testa desbaratada.

Sens dupte la gent que passa pel carrer del Bisbe sab que *Deus dedit, Deus abstulit*; pero si Deu pot pendre lo que ha donat, se fa una mica repelós deixarho pendre per un vidre.

Vosté, que segurament haurá aplicat lo batisme á molts cristiáns, no pot permetre que sota de casa seva 'l trenquin á ningú.

La cosa va de serio, tan de serio com pot vosté imaginarse. Totas las objeccions, tots los reparos que 'm vulgui oposar careixen de valor. L' arreglo del conflicte está á la seva má.

¿Es possible que una persona que ha tingut prou influencia pera remoure tot' una Universitat no 'n tingui per fer posar uns quants vidres?

Diri.

MATÍAS BONAFÉ.

A FAVOR DE LAS SOGRAS

Esmorzant, prenent lo sol
 enfront de cal plats y ollas

ALREDEDORS DE TARRASSA

UN IDILI INTERROMPUT

—«La ví por vez primera...» — ¡Púm!

una colla de xiquets
mouhen xivarri y tabola.
Un té la Esquella á las mans
que llegeix ab molta sombra,
en tant que 'ls altres, rihent
aquella lectura aproban.
Mes un, que no es cap xaval
puig té pelada la closca,
diu, cridant, tancant los ulls
y obrint quatre pams de boca:
—Arriba casi á fer fástich
tanta crítica á las sogras,
tantas pullas é indirectas,
tanta gresca y tanta mofa.
¿Quína seba 'ls cou als ulls
á eixos escriptors tanocas?
¿Qui 'ls fa ser tan inhumans
ab aquestas, al ff, donas?
Si acás son gendres aquestos
que las critican ab ploma,
jo també ho só y no sé veure
qui 'ls empeny qu' així rodolan.
Casat en segonas nupcias
he disfrutat de dos sogras;
si bé 's portá la primera
mes bona n' es la segona.
Per lo tant, crech qu' es un vici
lo ferne tanta de broma
ó bé instint d' imitació
y llavors tots foran monas.—

Callá y tocá pirandó
aquell senyor poca solta.
Era 'l nou betas y fils
del costat del plats y ollas.
Los xavals sentint las nou
varen desfer la rodona
ab una forta rialla
acompanyada d' un— ¡Vóltal!

Mes nosaltres indagarem
d' aquell tipo certas novas,
trayent en clár qu' es un gendre

dels fets á proba de bomba.
Es de dugas confrarias,
es de la junta de l' obra
y es socio de aquella lliga
de la fulla de... dallonsas.
Es cert qu' en segonas
[nupcias
va ser casat *avants d' hora*
y pot molt bé defensarla
qu' aixís agrahit se mos-
[tra.
La primera va deixarli
de *perrucas* plena un' olla
y ab la que ara té... s' en-
[tenen
vull dir, que té dugas do-
[nas.

PISTACHO.

CONFLICTE ANGLO-RUS
A BARCELONA

La Inglaterra está re-
presentada per Mister Mor-
ris, y la Russia per la
prenda de roba coneguda
vulgarment ab lo nom de
rus.

S' ha empenyat 'l inglés
en *russificar* ó siga *ficar*
dintre d' un rus als con-

ductors y cotxeros del tranvia, y aquests diuen
ab rahó:

—Encare que 'l rus serveix per guardar del fret,
nosaltres si que podém dir qu' estém *ben frescos*.

Perque l' inglés del primer antuvi vá fer la se-
güent declaració:—Mano y dispo que tot cotxe-
ro y tot conductor fassi un dipòsit de 45 pessetas
pera respondre del rus que se li entregarà.

Los conductors y cotxeros van mirarse assom-
brats. Y al recobrar l' us de la paraula, vá ser per
dir:

—Escolta noy: si tenías 45 llaunas y la camisa
neta, t' estarias las horas de Déu á la plataforma
manant las mulas ó repartint rodolins entre 'ls pas-
satjers?...

—Jo no.

—Jo menos...

—¿Y donchs que s' ha figurat lo senyó inglés?...
Potsé 's creu que ab lo que 'ns dona de jornal ne
tenim prou pera fernos cada any una casa al *En-
xanxa!*... ¡Fugi d' aquí!... Sápiya y entenga que
ab prou pena podém viure, y aixó que aquí 'l tra-
ballador no s' emborratxa, com á la seva terra,
Mister Morris... Y encare 'l jornal sigués enter y
diari... Pero descontin las festas, treguin lo qu'
han de pagar als homes que mouhen las agullas
dels desvíos, que alló vá á carrech nostre, perque
si la empresa hagués de pagarho, tal vegada que-
braría; y uneixi á tot aixó 'l desqüento pel cambi
de la calderilla ab plata, perque l' inglés no vol
emporcarse las mans contant céntims, y veji com
dimoni vol que estalviém las 45 pessetas que 'ns
demana pel rus. Prou tots plegats haurém de dir-
li com lo pobre del quento que no tenia cambi:—
No 's pot ser pobre per cap diner. Mister Morris,
busquis pobres.

Davant de aquestas reflexions l' inglés vá sem-
blar que transigia. En lloch de las 45 pessetas,
totas de un plegat, los conductors y cotxeros deu-

rán entregarlas per desenas, á rahó de 5 cada deu dias.

Cinch y una que n' están deixant per pagar aquell uniforme sense butxacas que vá ferlos fá pochos dias, son sis pesetas menos cada desena. ¿Pot soportar aquesta merma 'l migrat jornal de aquells pobres treballadors?

Vels'hi aquí 'l conflicte anglo-rus. Las pretensions del inglés están en contradicció ab l' article 4 de las *Nuevas condiciones para el servicio que prestan los conductores y cocheros*, dictadas per Mister Morris ab fetxa de 1er de abril últim. Diu l' indicat article que l' import á preu de fábrica de la guerrera 'l pantalón y 'L RUS Ó SOBRETUDO deurán satisfacerlo 'ls conductors per plassos desennals, al cobro del jornal, quals plassos NO EXCEDIRÁN DEL TIPO DE UNA PESSETA CADA UN. La mateixa norma s' estableix per lo que respecta als impermeables que s' han d' entregar als cotxeros, á tenor del article 10.

Y ara després d' exigirse'ls una pesseta pel pantalón y la guerrera, se 'ls n' hi imposan cinch pel rus ó sobretodo. Si aixó es formalitat que ho digui la diplomacia inglesa. Sis pesetas no es una pesseta, ni aquí ni á Inglaterra.

* *

Ja 'm sembla que sento á Mister Morris, fentme la següent observació:

—Senyor defensor dels méus empleats: acabi de llegirlas totas las *Nuevas condiciones*, y 'n trobará una al cap de vall, la 18.ª, que diu textualment: «*La Compañía podrá en cualquier tiempo anular las presentes condiciones.*»

¡Bravo Sr. inglés!... Llavoras, si las pot anularlas ó faltarli sempre que vulgui ó li convinga per qué las vá escriure, estampar y repartir? Aixó no es formal, ni correcte, y en aquest punt tenia rahó aquell cotxero, que ab accent marca-

ARTISTAS DE ZARZUELA

ADELA BAYONA

Primera tiple del teatro Circo Equestre.

dament de Reus, exclamava, fent petar las xurriacas:

—Que vagi á enganyá á Déul....

* *

Crech, donchs, que la Companyia ha de modificar las sévas pretensions, y que Mister Morris está en lo cas de fer honor á la seva firma. Es sempre de mal veure una informalitat, y mes encare quan recau en perjudici de infelissos treballadors, que á duras penas poden atendre á las sevas necessitats mes perentorias. Cap d' ells pot distreure sis pesetas cada deu dias, sino trayentselas de la boca, y ha de ser molt trist y dolorós quan ve l' hivern, abrigar la pell ab un rus de panyo, sentint dintre 'l ventrell lo fret de la Siberia.

PEP XURRIACA.

PRINCIPAL

Si haguessem de ressenyar detalladament las funcions de la Sarah Bernhardt, necessitariam un espay considerable. Ho farém, donchs, en una forma bréu y compendiosa.

Cismonda es un' obra d' espectacle, presentada ab verdadera magnificencia, especialment en la part de vestuari. ¡Quina riqueza en los trajos! L' argument del drama interessa poch: tot lo que passa es vell, gastat, cent vegadas vist. *Aliquando bonus dormitat Sardou*. Y no obstant la Sarah hi está divina, sent la figura que 's destaca en aquells quadros plástichs, que un may se cansaria de veure.

Magdá constitueix la novetat de la *tournee*. Es un drama á la moderna degut al alemany Sudermann. L' acció entraña un pensament atrevidíssim y está desarrollada ab verdadera maestria. Lluyta de passions y de preocupacions socials desarrollada en lo saló de una familia alemana, ofereix tipos magnificament dibuixats y escenas y quadros en los quals lo vigor dels tochs, corra perellas ab la veritat, la naturalitat y 'l caràcter. Lo públich se troba en cor y ánima dintre del drama, ab tant mes motiu, en quant l' obra alcansá una interpretació insuperable. Tots los actors sens excepció sigueren dignes de la protagonista, y aquesta feu maravellas, matisant son paper, ab una prodigalitat de medis y recursos verdaderament prodigiosa. Pocas vegadas se veu sobre l' escenari una obra millor compresa, mes ben sentida y sobre tot mes sapiguda. Perque la reproducció de la veritat sigués mes complerta fins se prescindí del apuntador. Tal siguié l' éxit de *Magdá* que se 'n haurian pogut donar algunas representacions y no obstant no 's posá en escena mes que una vegada.

Sarah Bernhardt es ben coneguda en *La dama de las camelias* y tothom ha tingut ocasió de admirarla en una obra que serveix de pedra de toch á totas las grans actrius. Ella 'n fá una creació originalíssima.

En la *Tosca*, qu' es un drama terrorífich, hi está també com ella sola, recreant al públich en las joganeras escenas dels actes primers, y l' *empoignant* en las situacions tremebundas dels tres actes restants. L' obra tingué també una interpretació acabadíssima per part de tots los artistas.

Ab la *Phédre* de Racine la Sarah celebrá dimars sa funció de honor y 'l seu cumpleany... ¡Ja 'n té cinquanta hús!... Ningú ho diria. Lo teatro plé de gom á gom, pero molts dels espectadors se quedaren á las capsas, perque no tothom avuy está en disposició de apreciar las bellas del teatro clássich. La puresa de dicció y l' hermosura en las actituds sigueren las principals qualitats que posá en evidencia la celebrada artista, pera la qual lo teatro, en sos diversos géneros, no ofereix dificultats, ni obstacles. De tornar al mon Racine, s' hauria derretit de gust.

Inútil dir que la beneficiada siguié objecte de una ovació entusiasta, en la qual abundaren las flors y 'ls aplausos.

En conjunt la *tournee* ha reluxit com millor no podia esperarse. Sempre que vulga pot tornar la famosa Sarah, en la seguretat de que aquí será sempre ben rebuda, sobre tot

SACERDOTISSAS DE VENUS. (Per CARLOS PELLICER.)

Comensant à pendre posicions pera la campanya d' hivern.

si porta moltes obres com *Magdá*, que son las que mes interessan al públich de nostres dias.

LIRICH

Los concerts del quarteto belga, presenciats per un reduhit cenacle de devots de la música clàssica, acreditan l'intel·ligència musical y l'amor al estudi dels artistes que 'l forman.

En lo segon sigueren molt aplaudits un quarteto de Vincent d'Indy y un altre de Schumann.

En lo tercer, una sonata de Beethoven, lo quarteto dels Angels de Schubert y un preciós quinteto de Cèssar Franck.

L'execució de totes aquestas obres prenyadas de dificultats res deixa que desitjar en puresa, expressió y ajust, y la *Societat catalana de concerts* mereix las majors alabansas per sos esforços en pro de l'acimatació del art serio, als quals per desgràcia no correspon la majoria del públich que per anar á sentir á un tenor qualsevol faria empentas, y no acut en cambi á honrar á uns artistes, cada un dels quals val molt mes que 'l millor tenor.

ROMEA

Per aquesta nit está anunciat l'estreno del nou drama del Sr. Godó, *Lo tinel*.

TIVOLI

La Dolores ha passat ja de la 75.ª representació... Y encare las que tirarà.

DEU LOS CRIA...

—¿Cóm va... 'l tinglado?
—Molt guapament
¿Y á vosté 'ls trajes?
—Perfectament.

No obstant, han comensat ja los ensaigs de la nova obra del mestre Nicolau, titulada, *Corazón de fuego*.

NOVETATS

Del nou drama del Sr. del Val, *El castigo de vivir*, ne parlarem la senmana pròxima.

CATAULUNYA

La sobrina del sacristán es una producció divertida qual llibre degut als Srs. Prieto y Ruesga encare que no té gran novetat, es abundant en xistes y ocurrencias, y la música del mestre Jimenez, algún tan recarregada, ofereix entre sas pessas culminants, un pas doble que sigué molt aplaudit. Sobressurtiren en la execució las Sras. Montañés y Alfaro y 'ls Srs Talavera, Ibarrola y Fernández.

Per aquesta nit está anunciat l'estreno de *El cabo primero*, ab música del mestre Fernández Caballero, afortunat autor de *El duo de la Africana*. L'obra vé de Madrid precedida de molta fama: veurém si aquí s confirma l'èxit.

GRAN-VIA

Estrenos á parells.

El señor casado es una joguina lleugera del Sr. Barrientos, que sigué al final cridat á la escena.

La mujer del violón, lletra del Sr. Guardia y música del mestre Isaura sigué molt aplaudida, distingintse un duo que cantan molt bé la Sta. Valdés y 'l Sr. Cruz.

Ab tantas obras novas s'acostuma á veurej en extrém animat lo teatro de la Granvia.

CIRCO EQUESTRE

Transformat en teatro, la companyia que dirigeix lo mestre Lleó y de la qual forma part la tiple Sta. Bayona, ha sigut molt ben rebuda. Comparteix los aplausos del públich ab dita Sta. lo Sr. Duato.

La companyia prepara alguns estrenos. Es la manera de fer gent.

N. N. N.

AMARGAS QUEIXAS

—¡Verge del Cel! ¡Quin torment!

¡Quin torment mes fort m' ha dat!

¡May m' ho hauria imaginat!

¡Jesus! ¡Quin atreviment!

¡Vaja, aixó no pot anar!

Ha comés una imprudencia

y una grosera insolencia

que jo no puch tolerar.

Ha demostrat uns instints

y una gran perversitat

sols dignes d' un ser malvat,

que te uns sentiments ruhins.

¡Pensar que fa poch gosava

d' entera satisfacció!

¡Ah! ¡M' ha atacat á traició

quant jo menos m' ho pensava!

Encare no m' hi venjat,

com ab ansia ferho espero,

per calmá 'l meu desespero

y castigar sa maldat;

pro, per mes que tinch bon cor,

si algún dia jo podia

lo seu cos destrosaria

y causaria sa mort.

¡Oh! ¡Sí; juro ferli guerra

fins á la hora de morir!

¡Mala sort puga tenir

per mar, com també per terra!—

Guardant trágica actitud,

aixís s' exclamava, ab pena,

una preciosa morena,

que sempre seria ha sigut.

Sentintla una amiga seva

admirada li va dir:

—¿Qu' es lo que així 't fa sufrir?...

Digas, parla amiga meva.

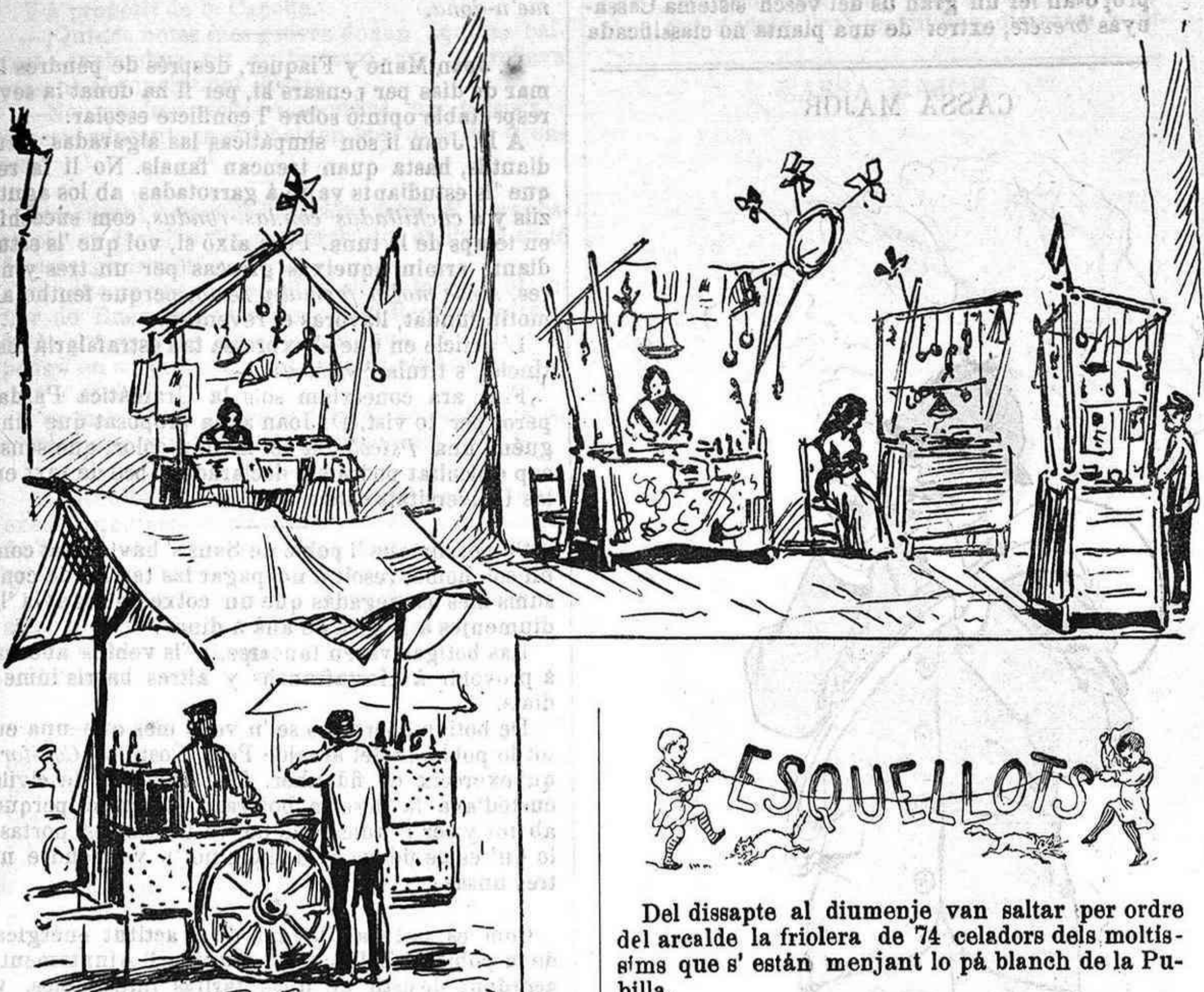
Tal volta l' enamorat,

que 't va jurá etern amor,

sens escrúpol, ni temor,

traidorament t' ha enganyat?

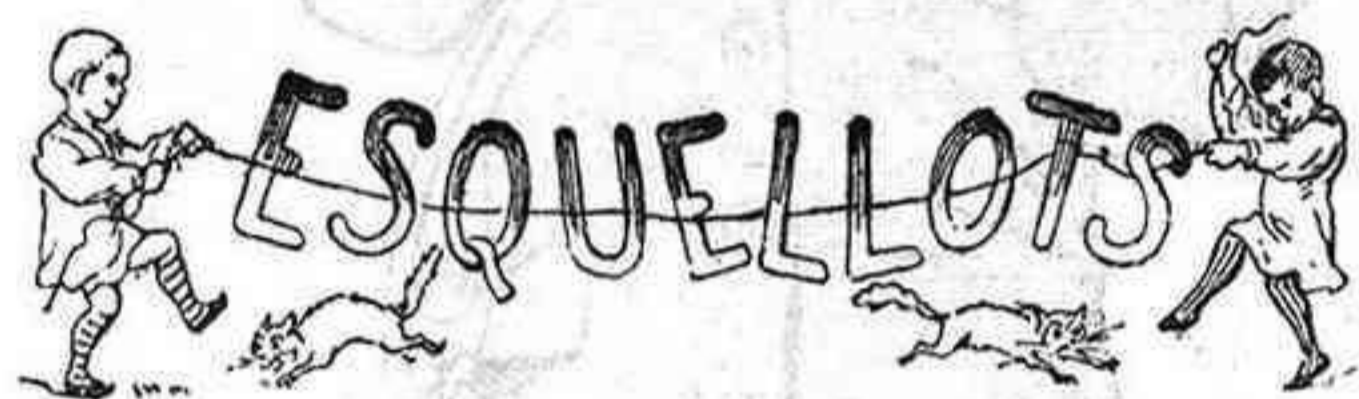
¡SENYOR ALCALDE; SENYOR PIROZZINI!

Vostés, que ab exposicions
gastan tants y tants diners,
tenint aquesta á la Rambla
¿per qué n' han de fer cap més?

Alguna ánima malvada,
que fent mal sols pots gosar,
ha volgut potser tacar
la teva honra immaculada?....
¿Tal volta ab fins criminals,
algun vil sense pietat
ab sas mans ha profanat
las formas esculturals?....
¡Lo teu silenci m' aterra!....
¿Per qué, donchs, tant t' exclamavas
amargas queixas llensavas
y donavas crits de guerra?
Pero digas, dona, ¡acaba!—
Y la preciosa morena,
per fi, va respondre ab pena:
—Jo la veu ab ira alsava
perque al comensá á llegí,
ab senyelat interés,
la carta del méu promés
que hi rebut aquest matí,
¡com si ab una banderilla
m' hagués dat forta punxada,
una pussa condemnada
m' ha picat la pantorrilla!

FRANCISCO LLENAS.

Del dissapte al diumenje van saltar per ordre
del arcalde la friolera de 74 celadors dels moltis-
sims que s' están menjant lo pá blanch de la Pu-
billa.

Sembla que pels efectes de la cessantia no va te-
nirse en compte ni l' aptitut, ni 'l zel dels despe-
dits, sino mes prompte la persona que 'ls havia
recomanat.

—Aquest no es dels nostres ¡afora!.... Aquest ho
es ¡qu 's quedi.

La caritat ben entesa—diu lo refrán—comensa
per un mateix.

—Pero las economías ben entesas—murmura l'
arcalde—comensan pels altres.

Aixís van las cosas xicas de la Casa Gran.

Los celadors que quedan, arrapats están á las
pantorrillas del amo del auca.

Y encare que aixó sembla donarlos plena segu-
retat de que no serán remoguts, la veritat es que
no las tenen totas, perque fins las pantorrillas mes
fortas y groixudas, segons los ayres que bufin, ve
un día que flaquejan y agafan rampa.

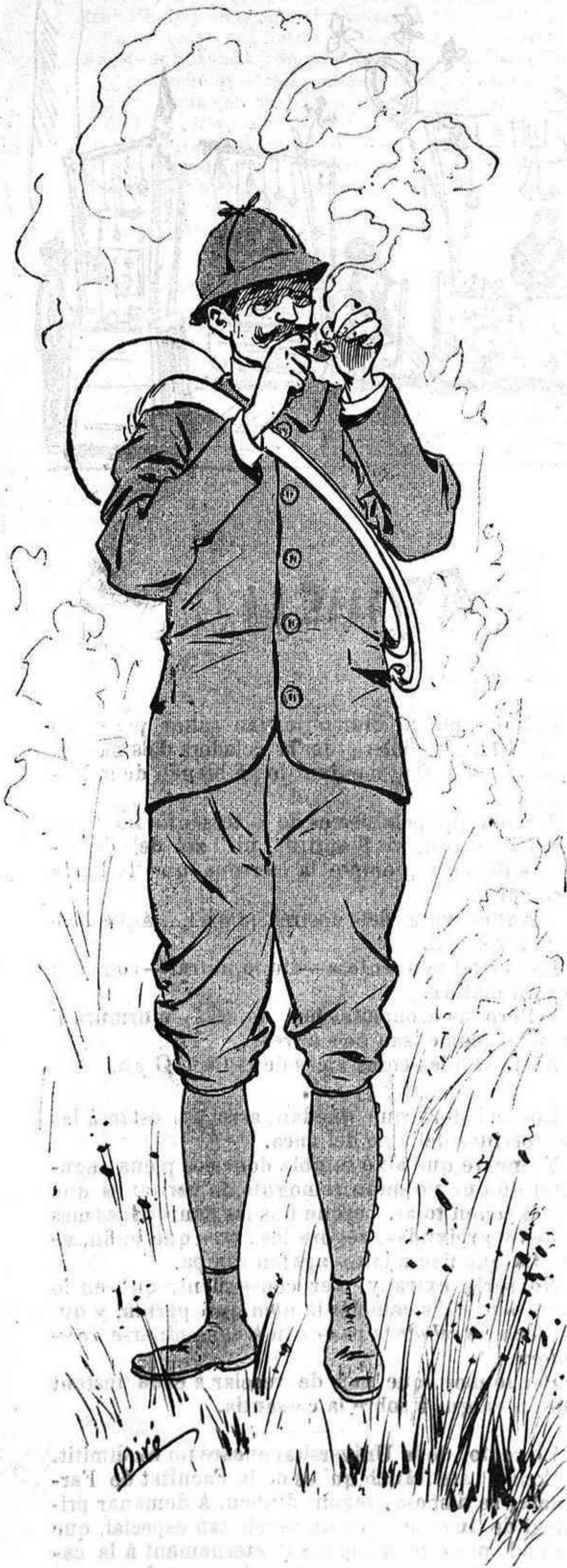
No sería extrany, per consegüent, qu' en lo
successiu se 'ls cambiés lo nom que portan, y qu'
en lloch de *celadors* passessin á denominarse *rece-
ladors*.

Per lo molt que han de recelar á cada instant
que 'ls caigui á sobre la cessantia.

Lo rector de la Universitat encare no ha dimitit.
Com á catedràtich qu' es de la Facultat de Far-
macia, se disposa, segons diuhén, á demanar pri-
vilegi de invenció per un vesch tan especial, que
'l que l' usa queda enganxat eternament á la ca-
dira que ocupa, sense que hi valgan per desengan-
xarlo ni desaires, ni barrinadas.

Tots los polítichs, en quant ocupin lo poder, se propozan fer un gran us del vesch sistema Cassanyas brevété, extret de una planta no classificada

CASSA MAJOR

—Si aquesta xicota se 'm posés a tret....

per Linneo, y que vulgarment se titula *Tant-se-me'n-dona*.

D. Joan Mañé y Flaquer, després de pendres la mar de días per pensars'hi, per fi ha donat la seva respectable opinió sobre 'l conflicte escolar.

A D. Joan li son simpáticas las algaradas estudiantils, hasta quan trencan fanals. No li fa res que 'ls estudiants vajin a garrotadas ab los agutzils y a *cuchilladas con las rondas*, com succebia en temps de la tuna. Pero aixó sí, vol que 'ls estudiants armin aqueixas grescas per un tres y no res, *sense motiu formal y serio*, porque fentho ab motiu fundat, llavoras el reventan.

L' article en que s' expressa tan estrafalaria distinció, 's titula *Psicologia*.

Fins ara coneixiam sols la Gramática Parda; pero, per lo vist, D. Joan s' ha proposat que tinguem una *Psicologia* del mateix color, que sense cap dificultat podrá ser declarada llibre de text en las Universitats católicas.

Se pot dir que 'l poble de Sans s' havia alsat com un sol home, resolt a no pagar las tarifas de consums mes carregadas que un cotxe de tranvia 'ls diumenjes a l' hora de aná a dinar.

Las botigas varen tancar-se, y 'ls vehins anaren a provehir a Hostafranchs y altres barris immediats.

De botiga oberta no se 'n veyia mes que una en tot lo poble, la del arcalde Pere Costa (a) *Coll-tort* qu' exerceix de fideuher. Una guardia de civils custodiava la deserta botiga... deserta sí, porque ab tot y ser l' única que no va tancar las portas, lo qu' es de fideus aquell día no 'n va vendre ni tres unsas.

Com es natural, davant de l' actitud enérgica de la població 'l dilluns va reunir-se l' Ajuntament, acordant desistir de unas tarifas impossibles, y ademés presentar en massa la dimissió, porque 'ls seus administrats no pugan dir d' ells que son una especie de rectors de la Universitat.

Al terminar la sessió, un que no havia pogut penetrar en lo local ahont aquella acabava de celebrar-se, preguntava a un seu amich que hi estigué present:

—¿Qué hi ha hagut?

—¿Vo's que t' ho digui en dos paraulas? Donchs escolta. Hi ha hagut que 'l *Coll-tort* s' ha decidit a deixar l' *arrós* municipal pels fideus de casa seva.

En la Plassa del Teatro, número 2, ó com si diguessem sobre 'l *Lyon d'or* y l' *Ateneo barcelonés* s' hi ha establert un nou taller fotogràfic, montat segons tots los adelantos, y ab una baratura may vista a Barcelona.

En ell s' hi emplean los sistemas mes nous y perfeccionats, y 'ls duenyos del taller Sra. Peso y Planas se proposan donar a la seva industria 'l major desarrollo possible, no perdonant pera conseguirho sacrifici de cap mena.

Los russos de la Capella, están tant enamorats de Barcelona, que no se 'n saben anar. Al mestre Slawian-ky quan li parlan de marxar se li humitejan els ulls, y sent una gran racansa.

Per aixó, a son retorn de Palma de Mallorca, projecta donar una nova serie de concerts en lo gran *Teatro del Liceo*.

Musicalment parlant es un fet que no admet duptes. l' aliansa ruso-catalana.

Y á propòsit de la Capella.

—¡Quínas notas mes graves donan aquests baixos!—exclamava un entusiasta, que 's trobava present al concert del *Ateneo*.

—No me 'n parlis—respongué un bolsista— aquests cantants russos baixan mes que las Orenses.

Comentant certas declaracions fetas á Zaragoza per en Bosch y Fustegueras, diu el *Brusi* en tó de amarga ironia:

«Su puesto que, en opinión del ministro, el señor de Buén estuvo correcto y el Rector incorrecto, lo que procede es que destituya al Rector, y ponga en su lugar al ensalzado catedrático.»

¡Tu dixisti!

Per mes que 'l *Diari de Barcelona* posi cara de prunas agras, aixó es lo que procedeix.

Al últim hem conegut literalment las paraulas exactas que pronunciava 'l catedrático de Granada Sr. Torres Campos, en la Societat Económica, quan l' arquebisbe 'l vá interrompre.

Qualsevol se figurará qu' eran heréticas ó groseras ó cínicas, perque tot un arquebisbe, al sentirlds, se surtis de text.

Res mes lluny de la veritat.

Lo Sr. Torres Campos exposava senzillament l' opinió dels partidaris de la emancipació de la dona, 'ls quals pretenen que siga abolida la potestat marital y 's fundi 'l dret de la familia sobre 'l principi de la igualtat entre 'ls esposos: que 's concedeixi á las donas lo dret de fer us honrat de sas facultats: que 's fassan accessibles á tothom, sense excepció de sexo 'ls oficis, los empleos, las profesions liberals y las carreras industrials; y per últim que 's permeti á las donas intervenir de alguna manera en la gestió dels negocis públichs.

«Reconeguém á las donas, com diu Riballier, per sers semblants á nosaltres, als quals no som superiors sino mitjansant tituls vás apoyats en lleys tiránicas...»

Al arribar á aquest punt, l' arquebisbe ja no vá poder contenirse mes y 'l vá interrompre... com si tingués por que una dona pogués arribar á arquebisbesa.

Es molt xocant lo que passa.

La religió católica té 'l séu punt de apoyo principal en la dona, y en pago de la séva sumisió y de las sévas propensions devotas, may ningú ha tractat á la dona ab tanta falta de consideració y respecte, com els eclesiástichs.

Encare avuy las consideran com á sers inferiors aptes tot lo mes pera servirlos á n' ells de majordonas.

¿Quín será 'l dia que las faldillas s' apartin definitivament de las sotanas?

Lo dissapte, dia 2 de Novembre, *La Campana de Gracia*, insignint la costum de cada any, publicará número extraordinari dedicat á la Commemoració dels Difunts.

Dada la bona sombra, ab que 'l nostre estimat company en la premsa sab fer aquestas cosas, no vacilém en augurar per l' indicat número, un éxit complet.

Lo Sr. D. Odón de Buén, en consideració á que la seva cátedra universitaria permaneix tancada, en perjudici dels alumnos que havent satisfet la matricula, tenen dret á sentir las sevas explica-

cions, ha comensatá donar una série de conferencias, que tindrán lloch los dilluns, dimecres y di-

CASSA MAJOR

—¡Qu' es cansoner aquest home! Apunta, apunta... pero may tira.

¡ARA VÉ LA BONA!

¡Visca 'l'espilfarro!
¡visca la gran guassa!
¡Ara sí que prompte
la ballarém grassa!

vendres de dos quarts de deu á dos quarts de onze de la nit, en lo Saló del Centre Fe'eralis'a, Portaferrisa, 16, 1er

No deixa de ser xocant, que mentres en las Universitats se fá política católica, en los Centres genuinament polítichs se fassa ciencia pura.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—E-co-no-mi-ca.
- 2.ª ESCORXA-CERVELLS.—La Carcajada.
- 3.ª GEROGLIFICH.—Cada día surt lo sol.

TRENCA-CAPS

XARADA

I

¡QUINA FLAVIA!

A mon íntim amich Japet de l' Orga.

En la masía—dels Casamadas
la mes bonica—que 's troba al Plá
hi ha la pubilla—Total la noya,
mes rebufona—del Llobregat.

Be prou los joves—al seu darrera
van á tot' hora—com á gossets
y ella que prima—pretensions moltes
no se 'ls escolta—ni 'ls diu may res.

Ab tots se mostra—indiferenta,
sembla que 'ls homes—li fassin pó,
y es una pena—perque la mossa
á mes de guapa—hu molt bon dot.

Tres que las donas—jovas y vellas
totas critican—lo qu' está fent,
y fins murmuran—que la xicota
no sab encara—amor lo qu' es.

Tras la masía—hi ha una figuera
que fa unas figas—d' un gust molt rich
y ahont hi passa—la pubilleta
algunas horas—quan tres fa nit.

Mes, no pas sola—puig que molts días
la paret salta—sens ser notat
pera trobarse—ab la pubilla

un jove guapo—que no es del Plá.

Tersa-girada—l' estimat d' ella

que ab bicicleta—se 'n vá per 'lli

ab l' intent únich—de passá 'l rato

y poguer dirse—cosas aixís:

—¿M' estimas forsa?—Més que á ma vida;

¿y tú m' estimas—á mi també?

—¿Que si t' estimo?—si quart figura

es la mes bella—del mon enter.

—Júram' ho al menos—y dónam probas

de que m' estimas—ab tot lo cor.

—¿Perqué negarte—dos prenda meva?...
¡té!... (y ¡plau! al acte—plouhen petons.)

En tant las donas—rotas del poble
van murmurantne—de tras cantó
que la pubilla—dels Casamadas
no sab encara—lo qu' es amor....

J. STARAMSA.

ROMBO

Primera ratlla vertical y horisontal:
consonant.—Segona: nom d' home en di-
minutiu.—Tercera auell.—Quarta: Carrer
de Barcelona.—Quinta: Sinónim d' ex-
plendídes.—Sexta: parentiu.—Séptima:
consonant.

TONET BRUFAU.

GEROGLIFICH

::

ar ar ar

K K

I

GALÁN PER TOT.

A López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona.—Correu - Apartat, número 2.

COLECCIÓN DIAMANTE [Edición LÓPEZ]

ACABAN DE SALIR A LUZ

TOMO 31

¡ALELUYAS FINAS!

POR
Manuel Matoses (Corzuelo)

TOMO 32

POR LA ESPAÑA PINTORESCA
(VIAJES)

POR
D.ª EMILIA PARDO BAZÁN

Elegantes cubiertas al cromo distintas para cada volumen.

Precio 2 reales tomo

NOVEDADES

CURSILONES | **LOS DERECHOS DEL HIJO**

por LUIS TABOADA

CON DIBUJOS DE Angel Pons

Un tomo 8.º Ptas. 3'50

(BATALLAS DE LA VIDA)

por JORGE OHNET

Un tomo 8.º Ptas 3'50

EL CONCEPTO DE LA NATURALEZA, por ODÓN DE BUÉN

CON EL RETRATO DEL AUTOR Y SU BIOGRAFÍA, POR R. DE PALLÁS. Precio: 1 real.

MIS CANTARES, por N. Diaz Escovar. . . Ptas. 1'50

CUENTOS NACIONALES, por Angel R. Chaves. » 2

ALMANAQUE KNEIPP, para 1896.. . . Ptas. 1

ALMANAQUE FESTIVO, para 1896.. . . » 1

JOSÉ ZORRILLA

D. JUAN TENORIO

DRAMA RELIGIOSO FANTÁSTICO

Precio 2 pesetas.

EN JOANET Y EN LLUISET

PARODIA DE

D. JUAN TENORIO

EMPESCADA PER SANALL Y SERRA

ab dibuixos de Gómez Soler. Preu 2 rals.

ALMANACH

DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

pera l' any 1896

Avansan rápidamente los trabajos per la publicació de dit Almanach.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de port. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

LOS MESOS ILUSTRATS (per M. MOLINÉ.)

Quatre horas aquí plantat,
y ni un tort, ni una calandria....
Lo pobre home no ha cassat
res més que una calipandria.

